

Υπόθεση C-306/20

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

9 Ιουλίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Administratīvā apgabaltiesa (περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο,
Λεττονία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

4 Ιουνίου 2020

Προσφεύγουσα:

SIA Visma Enterprise

Καθής:

Konkurences padome (επιτροπή ανταγωνισμού, Λεττονία)

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Προσφυγή της λεττονικής εμπορικής εταιρίας SIA Visma Enterprise ενώπιον του Administratīvā apgabaltiesa (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου, Λεττονία), βάσει του εθνικού δικαίου περί ανταγωνισμού, με την οποία ζητείται η ακύρωση αποφάσεως της Latvijas Republikas Konkurences padome (επιτροπής ανταγωνισμού της Δημοκρατίας της Λεττονίας, στο εξής: επιτροπή), με την οποία της επιβλήθηκε πρόστιμο επειδή, στις συμβάσεις που συνήψε με τους διανομείς των προϊόντων της (δύο λογιστικά προγράμματα), προβλεπόταν η διατήρηση των πελατών ή του αριθμού των πελατών από τον εκάστοτε διανομέα για συγκεκριμένη χρονική περίοδο (έως έξι μήνες), πριν από τη σύναψη της συμβάσεως πώλησης, δηλαδή για την περίοδο κατά την οποία ήταν σε εξέλιξη η διαδικασία της πώλησης.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

Στην υπό κρίση διαφορά, η οποία αφορά εσωτερική υπόθεση κράτους [μέλους], αλλά στην οποία εφαρμόζονται εθνικοί κανόνες οι οποίοι, κατ' ουσίαν, είναι ανάλογοι με τους κανόνες της Ένωσης σε ζητήματα ανταγωνισμού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία του άρθρου 101 ΣΕΕ, παράγραφος 1 και των άρθρων 2 και 4, στοιχείο β', του κανονισμού 330/2010, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, προκειμένου να διευκρινιστεί:

- εάν πρέπει να θεωρηθεί ότι απαγορεύεται μια συμφωνία μεταξύ ενός παραγωγού και των διανομέων του, σύμφωνα με την οποία, ο διανομέας που έχει δηλώσει στον παραγωγό πιθανή συναλλαγή με έναν πελάτη έχει, για χρονική περίοδο έξι μηνών από την εν λόγω καταχώριση, εκτός εάν ο πελάτης αντιταχθεί σε αυτό, δικαίωμα προτεραιότητας για την ολοκλήρωση της διαδικασίας πώλησης με τον εν λόγω πελάτη·
- εάν, και υπό ποιους όρους, μπορεί η εν λόγω συμφωνία να εμπίπτει στις εξαιρέσεις που προβλέπονται στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ άλλων εκείνων που αφορούν τα συστήματα αποκλειστικής διανομής·
- τι συνέπειες έχει, στην υπό κρίση υπόθεση, το γεγονός ότι i) στα άλλα συμβαλλόμενα μέρη (διανομείς) δεν έχει επιβληθεί πρόστιμο, ii) το μερίδιο αγοράς του δικτύου διανομής δεν υπερβαίνει το 30% και iii) ο πελάτης του διανομέα έχει το δικαίωμα να αντιταχθεί στο πλεονέκτημα αυτό, καθώς και σε άλλες περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης.

Προδικαστικά ερωτήματα

1) Μπορεί η επίμαχη συμφωνία μεταξύ παραγωγού και ορισμένων διανομέων (σύμφωνα με την οποία, για περίοδο 6 –έξι– μηνών από την καταχώριση πιθανής συναλλαγής, ο διανομέας που έχει προηγουμένως καταχωρίσει την πιθανή συναλλαγή έχει δικαίωμα προτεραιότητας για την ολοκλήρωση της διαδικασίας πώλησης με τον συγκεκριμένο τελικό χρήστη, εκτός εάν ο τελευταίος αντιταχθεί σε αυτό) να θεωρηθεί, κατόπιν ορθής ερμηνείας της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμφωνία μεταξύ εταιριών που έχει ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, κατά την έννοια του άρθρου 101 [ΣΛΕΕ], παράγραφος 1;

2) Υπάρχουν στην επίμαχη συμφωνία μεταξύ παραγωγού και ορισμένων διανομέων, όπως αυτή ερμηνεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενδείξεις, βάσει των οποίων να μπορεί να εκτιμηθεί αν η εν λόγω συμφωνία δεν εξαιρείται από τη γενική απαγόρευση των συμπράξεων;

3) Μπορεί να θεωρηθεί ότι η επίμαχη συμφωνία μεταξύ παραγωγού και ορισμένων διανομέων, όπως αυτή ερμηνεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί εξαίρεση; Ισχύει

μόνο για τα συστήματα αποκλειστικής διανομής η εξαίρεση που επιτρέπει τη σύναψη κάθετων συμφωνιών που θέτουν περιορισμό των ενεργητικών πωλήσεων στην αποκλειστική περιοχή ή στην αποκλειστική πελατεία που προορίζεται για τον προμηθευτή ή έχει παραχωρηθεί από τον προμηθευτή σε άλλον αγοραστή, εφόσον ο περιορισμός αυτός δεν περιορίζει τις πωλήσεις των πελατών του αγοραστή και εφόσον το μερίδιο αγοράς του προμηθευτή (της προσφεύγουσας) δεν υπερβαίνει το 30%;

4) Μπορεί να αποτελεί συστατικό στοιχείο της παραβάσεως που ενέχει η επίμαχη συμφωνία μεταξύ παραγωγού και ορισμένων διανομέων, όπως αυτή ερμηνεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποκλειστικά η παράνομη συμπεριφορά ενός μόνο οικονομικού φορέα; Υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, όπως αυτές ερμηνεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπάρχουν ενδείξεις περί συμμετοχής στη σύμπραξη ενός μόνο οικονομικού φορέα;

5) Υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, όπως αυτές ερμηνεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπάρχουν ενδείξεις περί μείωσης (στρέβλωσης) του ανταγωνισμού στο πλαίσιο του συστήματος διανομής, περί πλεονεκτήματος προς όφελος της προσφεύγουσας ή περί αρνητικής επίπτωσης στον ανταγωνισμό;

6) Υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, όπως αυτές ερμηνεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εάν το μερίδιο αγοράς του δικτύου διανομής δεν υπερβαίνει το 30% (η προσφεύγουσα είναι παραγωγός, συνεπώς, το μερίδιό της στην αγορά περιλαμβάνει επίσης τον όγκο πωλήσεων των διανομέων της), υπάρχουν ενδείξεις περί αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό στο πλαίσιο του συστήματος διανομής και/ή εκτός αυτού, και εμπίπτει η εν λόγω συμφωνία στην απαγόρευση των συμπράξεων;

7) Σύμφωνα με το άρθρο 101, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 2, του κανονισμού 330/2010 της Επιτροπής, της 20ής Απριλίου 2010, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, στοιχείο β', του ιδίου:

- Ισχύει η εξαίρεση για ένα σύστημα διανομής, σύμφωνα με το οποίο i) ο ίδιος ο διανομέας (έμπορος) επιλέγει τον δυνητικό πελάτη με τον οποίο θα συνεργαστεί· ii) ο προμηθευτής δεν έχει καθορίσει προηγουμένως, βάσει αντικειμενικών, απολύτως γνωστών και επαληθεύσιμων κριτηρίων, συγκεκριμένη ομάδα πελατών στην οποία κάθε διανομέας θα παρέχει τις υπηρεσίες του· iii) ο προμηθευτής, κατόπιν αιτήματος του διανομέα (εμπόρου), παραχωρεί δυνητικούς πελάτες στον εν λόγω διανομέα· iv) οι άλλοι διανομείς δεν γνωρίζουν ή δεν έχουν ενημερωθεί προηγουμένως σχετικά με την εν λόγω παραχώρηση του δυνητικού πελάτη· ή σύμφωνα με το οποίο v) το

μοναδικό κριτήριο για την παραχώρηση δυνητικού πελάτη και για τη δημιουργία του συνακόλουθου συστήματος αποκλειστικής διανομής υπέρ συγκεκριμένου διανομέα είναι η υποβολή αιτήματος από τον εν λόγω διανομέα και όχι τυχόν απόφαση του προμηθευτή· ή σύμφωνα με το οποίο vi) η παραχώρηση ισχύει για 6 –έξι– μήνες από την καταχώριση της πιθανής συναλλαγής (μετά την παρέλευση των οποίων, η αποκλειστική διανομή παύει να ισχύει);

- Μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν επέρχεται περιορισμός των παθητικών πωλήσεων, εάν η συμφωνία μεταξύ του προμηθευτή και του διανομέα περιλαμβάνει τον όρο ότι ο αγοραστής (τελικός χρήστης) μπορεί να αντιταχθεί στην εν λόγω παραχώρηση, αλλά ο τελευταίος δεν έχει ενημερωθεί για τον όρο αυτόν; Μπορεί η συμπεριφορά του αγοραστή (τελικού χρήστη) να επηρεάσει (να δικαιολογήσει) τους όρους της συμφωνίας μεταξύ του προμηθευτή και του διανομέα;

Παρατιθέμενες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρο 101, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άρθρα 2, και 4, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΕ) 330/2010 της Επιτροπής, της 20ης Απριλίου 2010, για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών (ΕΕ 2010, L 102, σελ. 1).

Νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Απόφαση της 14ης Μαρτίου 2013, Allianz Hungária Biztosító κ.λπ. (C-32/11, EU:C:2013:160), σκέψη 20.

Εθνικό νομικό πλαίσιο

Konkurences likums (νόμος περί ανταγωνισμού) (*Latvijas Vēstnesis*, Nr. 151, 23.10.2001, όπως έχει τροποποιηθεί) (στο εξής: νόμος περί ανταγωνισμού), άρθρα 1, 2 και 11 (η διατύπωση του άρθρου 11, παράγραφος 1, του νόμου αυτού είναι, επί της ουσίας, όμοια με αυτήν του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, παράγραφος 1).

Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumi Nr. 797 "Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanai Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam" (διάταγμα υπ' αριθ. 797, του συμβουλίου υπουργών, της 29ης Σεπτεμβρίου 2008, με το οποίο θεσπίζονται «διατάξεις σχετικά με τη μη υπαγωγή ορισμένων κάθετων συμφωνιών στην απαγόρευση των συμπράξεων που προβλέπεται στο άρθρο 11, παράγραφος 1, του νόμου περί ανταγωνισμού») (*Latvijas Vēstnesis*, αρ. 153, 02.10.2008) (στο εξής:

διάταγμα υπ' αριθ. 797), σημείο 8.2.1 [το γράμμα του σημείου αυτού είναι όμοιο με εκείνο της εξαίρεσης που προβλέπει το άρθρο 4, στοιχείο β', περίπτωση ι), του κανονισμού 330/2010].

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της διαδικασίας της κύριας δίκης

- 1 Η προσφεύγουσα, SIA Visma Enterprise (η οποία συστάθηκε από τη συγχώνευση δύο εταιριών στις οποίες είχε επιβληθεί πρόστιμο με την προσβαλλόμενη απόφαση, δηλαδή των SIA FMS Software και SIA FMS), είναι κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων δύο λογιστικών προγραμμάτων: των Horizon και Horizon Start (στο εξής: επίμαχα προϊόντα).
- 2 Η προσφεύγουσα διένειμε τα επίμαχα προϊόντα τόσο μόνη της όσο και μέσω διανομέων, συνάπτοντας τυποποιημένες συμβάσεις συνεργασίας με τους διανομείς (στο εξής: επίμαχη/ες σύμβαση/εις).
- 3 Η ρήτρα 4.1 της επίμαχης σύμβασεως (στο εξής: επίμαχη ρήτρα) προέβλεπε (στο εν λόγω κείμενο, η προσφεύγουσα αναφέρεται ως «προμηθευτής» και ο διανομέας ως «συνεργάτης») ότι:

«Κατά την έναρξη της διαδικασίας πώλησης σε συγκεκριμένο τελικό χρήστη, ο συνεργάτης πρέπει να καταχωρίσει την πιθανή συναλλαγή στη βάση δεδομένων που δημιούργησε ο προμηθευτής, αποστέλλοντας την ηλεκτρονική φόρμα αιτήσεως του παραρτήματος 1 της σύμβασεως, συμπληρωμένη με όλες τις τυχόν διαθέσιμες πληροφορίες που μνημονεύονται στο παράρτημα 1. Στην περίπτωση καταχωρισμένων πιθανών συναλλαγών, θα δοθεί προτεραιότητα για την ολοκλήρωση της διαδικασίας πώλησης με τον εν λόγω τελικό χρήστη στον συνεργάτη που έχει προηγουμένως καταχωρίσει τη συναλλαγή, εκτός εάν ο τελικός χρήστης αντιταχθεί σε αυτό. Αυτό το πλεονέκτημα ισχύει για 6 (έξι) μήνες από την ημερομηνία εγγραφής της πιθανής συναλλαγής.»
- 4 Με απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2013 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση) η επιτροπή ανταγωνισμού έκρινε ότι η επίμαχη ρήτρα παραβίαζε την απαγόρευση που προβλέπει το άρθρο 11, παράγραφος 1, του νόμου περί ανταγωνισμού και ότι, συνεπώς, οι επίμαχες συμβάσεις έπρεπε να χαρακτηριστούν ως απαγορευόμενες συμφωνίες που περιορίζουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των διανομέων. Με την ίδια απόφαση, επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα πρόστιμο 64.029,23 ευρώ (45.000 LVL). Η επιτροπή ανταγωνισμού δεν έκρινε σκόπιμη ή αναγκαία την απόδοση ευθυνών στους διανομείς ως συμμετόχους στην απαγορευόμενη συμφωνία. Η επιτροπή ανταγωνισμού σημείωσε επίσης ότι η παράβαση διήρκεσε περισσότερο από πέντε χρόνια και έπαυσε με πρωτοβουλία της προσφεύγουσας.
- 5 Η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή κατά της προσβαλλόμενης αποφάσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Με απόφαση της 8ης Μαΐου 2015, το αιτούν δικαστήριο έκανε εν μέρει δεκτό το αίτημα της προσφεύγουσας σχετικά με την επιβολή προστίμου στις δύο εταιρίες από κοινού και εις ολόκληρον (στις δύο

εταιρείες από τη συγχώνευση των οποίων συστάθηκε η προσφεύγουσα), αλλά κατά τα λοιπά απέρριψε την προσφυγή.

- 6 Επιληφθέν αιτήσεων αναιρέσεως που υπέβαλαν αμφότερα τα μέρη, το Senāta Administratīvo lietu departaments (Ανώτατο Δικαστήριο, τμήμα διοικητικών διαφορών, στο εξής: Senāts), με απόφαση της 16ης Ιουνίου 2017, αναίρεσε την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, της 8ης Μαΐου 2015, και ανέπεμψε σε αυτό την υπόθεση προς επανεκδίκαση. Με απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, το αιτούν δικαστήριο απέρριψε εκ νέου την προσφυγή, κρίνοντας ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ήταν νόμιμη και βάσιμη. Μετά την εκδίκαση της αιτήσεως αναιρέσεως της προσφεύγουσας, το Senāts αναίρεσε επίσης, με απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2019, την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, σημειώνοντας ότι με την εν λόγω απόφαση δεν είχαν εξεταστεί επαρκώς οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας σχετικά με τη φύση της συμφωνίας, το νομικό και οικονομικό της πλαίσιο, και λαμβάνοντας υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία για την αποτελεσματική εφαρμογή της.
- 7 Μεταξύ άλλων, το Senāts έκανε δεκτό ότι το αιτούν δικαστήριο έσφαλε κατά τη διαπίστωσή του ότι η εξαίρεση «εκτός εάν ο τελικός χρήστης αντιταχθεί σε αυτό», η οποία περιλαμβάνεται στην επίμαχη ρήτρα, δεν ήταν σημαντική. Κατά την άποψή του, επί της ουσίας, προκειμένου να προσδιοριστεί η φύση, το πεδίο εφαρμογής και τα όρια της συμφωνίας, ήταν σημαντικό να διακριβωθεί πώς ήθελαν να την εκτελέσουν οι συμμετέχοντες σε αυτήν και, ειδικότερα, πώς θα αντιμετώπιζονταν τυχόν αντιρρήσεις από πελάτες και ποια θα ήταν τα όρια δράσης του πωλητή σε συνάρτηση με την αντίρρηση που θα εξέφραζε ο πελάτης. Επιπλέον, κατά την άποψή του, δεν είχε σημασία εάν ο πελάτης γνώριζε ή όχι την ύπαρξη μιας τέτοιας εξαίρέσεως, ούτε εάν γνώριζε ή όχι το περιεχόμενο της συμφωνίας εν γένει. Αυτό που ήταν σημαντικό ήταν ο προβλεπόμενος τρόπος δράσεως των πωλητών κατά τη διαδικασία της πώλησης, σε περίπτωση που προβάλλονταν τέτοιες αντιρρήσεις. Το Senāts πρόσθεσε ότι το περιεχόμενο της συμφωνίας έπρεπε να εξεταστεί τόσο βάσει του γράμματός της όσο και βάσει των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισαν αμφότεροι οι διάδικοι, από τα οποία θα μπορούσε να αποδειχθεί η πραγματική φύση της συμφωνίας.

Κύρια επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

Σχετικά με την ύπαρξη παραβάσεως

- 8 Κατά την άποψη της **επιτροπής ανταγωνισμού**, το καθεστώς που προβλέπει η επίμαχη ρήτρα, σύμφωνα με το οποίο ο διανομέας αποκτά, με την καταχώριση μιας πιθανής συναλλαγής σε βάση δεδομένων των πελατών της προσφεύγουσας, «προτεραιότητα για την ολοκλήρωση της διαδικασίας της πώλησης» και αυτό το πλεονέκτημα διατηρείται για μια ορισμένη χρονική περίοδο, δηλαδή έξι μήνες, μειώνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των διανομέων και την αμοιβαία ανταγωνιστική τους πίεση. Στο μέτρο που το καθεστώς αυτό αφορά αποκλειστικά δυνητικούς πελάτες, οι διανομείς δεν έχουν τη δυνατότητα να ανταγωνίζονται μεταξύ τους

για να προσφέρουν τα εν λόγω προϊόντα με πιο ευνοϊκούς όρους. Η παροχή αυτού του πλεονεκτήματος ισοδυναμεί με συντονισμένη από την προσφεύγουσα κατανομή πελατών μεταξύ των διανομέων, γεγονός που περιορίζει τον ανταγωνισμό μεταξύ τους. Σύμφωνα με την επιτροπή ανταγωνισμού, δεδομένου ότι η επίδικη ρήτρα έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, η επίμαχη συμφωνία συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου και, κατά συνέπεια, δεν είναι αναγκαία η ανάλυση εφαρμογής εν τοις πράγμασιν ή των αποτελεσμάτων της επίδικης ρήτρας. Σύμφωνα με την επιτροπή ανταγωνισμού, η φράση «[...] εκτός εάν ο τελικός χρήστης αντιταχθεί σε αυτό», η οποία περιλαμβάνεται στην επίδικη ρήτρα, δεν είναι σημαντική για την εκτίμηση του βαθμού απόδειξης που απαιτείται σε περίπτωση περιορισμού του ανταγωνισμού. Εάν ο εν λόγω όρος έπρεπε να ληφθεί υπόψη κατά τον καθορισμό του βαθμού απόδειξης που απαιτείται στην παρούσα υπόθεση, ο περιορισμός του ανταγωνισμού θα εξαρτιόταν από την εκτέλεση της συμφωνίας στην πράξη, ανάλογα με την ειδικότερη περίπτωση κάθε διανομέα. Ωστόσο, ο ιδιαίτερα αυστηρός περιορισμός του ανταγωνισμού υπάρχει ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά του πελάτη.

- 9 **Η προσφεύγουσα** αρνείται ότι οι πράξεις της έχουν ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού. Η επίμαχη σύμβαση δεν καθιερώνει ένα σύστημα με το οποίο εξαλείφεται ή περιορίζεται ο ανταγωνισμός λόγω της καταχώρισης μιας πιθανής συναλλαγής, καθώς δεν έχει συναφθεί αμοιβαία συμφωνία, σύμφωνα με την οποία, οι διανομείς δεν θα υποβάλλουν τις προσφορές τους σε πελάτη που έχει καταχωριστεί από άλλο διανομέα (παραχωρηθείς πελάτης) και η προσφεύγουσα δεν έχει δεσμευθεί ότι δεν θα απευθυνθεί σε άλλον διανομέα για τον εν λόγω πελάτη. Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, η καταχώριση ουδόλως εμποδίζει άλλους διανομείς να διαπραγματεύονται ενεργά με πελάτες που έχουν ήδη εξυπηρετηθεί από έναν από τους διανομείς ή από την ίδια την προσφεύγουσα, ακόμη και για τις επόμενες περιόδους. Κατά συνέπεια, ο πελάτης έχει το δικαίωμα να επιλέξει οποιονδήποτε διανομέα, επομένως, αποκλείεται το ενδεχόμενο κατανομής της αγοράς. Δεν υπάρχουν άλλες περιστάσεις (πέραν της επίμαχης συμβάσεως) που να αποδεικνύουν τον κοινό στόχο των μερών να κατανέμουν την αγορά όσον αφορά τους πελάτες. Εάν ένας διανομέας δεν έχει ενημερωθεί για συγκεκριμένη καταχώριση πελάτη από άλλον διανομέα, δεν υπόκειται ούτε σε de facto περιορισμό, ούτε ενθαρρύνεται να απέχει από την υποβολή προσφοράς στον εν λόγω πελάτη. Κατά συνέπεια, ο ανταγωνισμός μεταξύ των διανομέων δεν μειώνεται με κανέναν τρόπο. Η επίμαχη σύμβαση δεν προβλέπει, επίσης, μηχανισμό καταναγκασμού ή κυρώσεις. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, αν και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει εξετάσει όρους κατανομής της αγοράς στο πλαίσιο συστήματος επιλεκτικής διανομής που βασίζεται στη διανομή προϊόντων πολυτελείας, οι διαπιστώσεις του σχετικά με τη νομιμότητα των όρων κατανομής της αγοράς ισχύουν για όλα τα συστήματα διανομής που είναι νομικά δικαιολογημένα (συστήματα επιλεκτικής και αποκλειστικής διανομής).

Σχετικά με την αιτιολογία της επίμαχης ρήτρας (θεμιτός σκοπός)

- 10 **Η προσφεύγουσα** θεωρεί ότι, εάν μια συμφωνία που περιορίζει τις δυνατότητες πώλησης του μεταπωλητή, ακόμη και σε συγκεκριμένους πελάτες, έχει θεμιτό σκοπό και εφαρμόζεται κατά τρόπο αναλογικό, μια τέτοια συμφωνία δεν μπορεί να θεωρηθεί απαγορευόμενη σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, του νόμου περί ανταγωνισμού. Υποστηρίζει ότι το πλεονέκτημα που παρέχει η επίμαχη ρήτρα ενθάρρυνε τους διανομείς να δραστηριοποιηθούν ενεργητικά στη διανομή των εν λόγω προϊόντων, δηλαδή, οι διανομείς ανέπτυξαν τη δραστηριότητά τους στον τομέα των ενεργητικών πωλήσεων, ανταγωνιζόμενοι ο ένας τον άλλον. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι μεταχειρίστηκε ισότιμα όλους τους διανομείς, καθότι επέβαλε τους ίδιους όρους πώλησης σε όλους τους εξουσιοδοτημένους διανομείς της, οι οποίοι εξυπηρετήθηκαν με χρονική σειρά προτεραιότητας. Η αναγκαιότητα της επίμαχης ρήτρας υπαγορεύτηκε από τις ιδιαιτερότητες του συγκεκριμένου τομέα και του εν λόγω προϊόντος. Κατά την άποψή της, τα εν λόγω προϊόντα είναι πράγματι πολύπλοκα λογιστικά προγράμματα, τα οποία πρέπει να ενημερώνονται τακτικά και τα οποία, σε ορισμένες περιπτώσεις, πρέπει να προσαρμόζονται στις συγκεκριμένες ανάγκες του ενδιαφερόμενου πελάτη. Για να διασφαλιστεί ότι ο πελάτης λαμβάνει ένα ποιοτικό και αποτελεσματικό προϊόν (ζήτημα που αφορά τη φήμη του προϊόντος), είναι αναγκαίος τόσο ο έλεγχος της δραστηριότητας των διανομέων από την προσφεύγουσα, όσο και η τακτική διαβούλευση μεταξύ της προσφεύγουσας και των διανομέων σχετικά με την εγκατάσταση του εν λόγω προϊόντος και την πρόταση συγκεκριμένων λύσεων. Επιπλέον, η επίμαχη ρήτρα επέτρεψε στην προσφεύγουσα, ως παραγωγό, να προβλέψει τα έσοδά της, να εντοπίσει έναν δυνητικό πελάτη, να αποφασίσει να επενδύσει στην ανάπτυξη του προϊόντος της, να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τους πόρους και να καθιερώσει ισοδύναμους όρους συνεργασίας με τους διανομείς, καθώς και να παραχωρήσει στον πελάτη την έκπτωση του παραγωγού που ζητήθηκε από τον διανομέα.
- 11 Σύμφωνα με την **επιτροπή ανταγωνισμού**, η επίμαχη συμφωνία πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του ότι η προσφεύγουσα δεν έχει παράσχει λογική και οικονομικά εύλογη εξήγηση, προκειμένου να δικαιολογήσει την ανάγκη περιορισμού του δικαιώματος ενός διανομέα να προσφέρει τις υπηρεσίες του σε έναν πελάτη τον οποίο άλλος διανομέας είχε προηγουμένως δηλώσει στην προσφεύγουσα, η οποία, ως εκ τούτου, παραχώρησε σε αυτόν τον εν λόγω πελάτη. Για να προσδιοριστούν οι δυνητικοί πελάτες και να ληφθεί απόφαση σχετικά με τις επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν για την ανάπτυξη του προϊόντος της, δεν είναι απαραίτητο να παραχωρούνται πελάτες, αλλά μπορούν, για παράδειγμα, να χρησιμοποιηθούν παλαιότερες πληροφορίες.

Σχετικά με τη δυνατότητα εξαιρέσεως από την απαγόρευση

- 12 **Η προσφεύγουσα** θεωρεί ότι η επίμαχη σύμβαση τυγχάνει εξαιρέσεως (εξαίρεση από την απαγόρευση), σύμφωνα με το σημείο 8.2.1, του διατάγματος αριθ. 797.

- 13 **Η επιτροπή** ανταγωνισμού αντιτίθεται σε αυτό, υποστηρίζοντας ότι η επίμαχη σύμβαση περιορίζει την πελατεία με την οποία οι διανομείς επιτρέπεται να εμπορεύονται τα εν λόγω προϊόντα. Επισημαίνει, περαιτέρω, ότι, σύμφωνα με το σημείο 8.2.1 του διατάγματος υπ' αριθ. 797, επιτρέπεται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ο περιορισμός των ενεργητικών πωλήσεων (η συμπεριφορά των διανομέων, η οποία συνίσταται στην αναζήτηση πελατών με ενεργητικό τρόπο, είτε εντός μιας μη περιορισμένης εδαφικής περιοχής, είτε σε σχέση με μη περιορισμένη πελατεία), αλλά απαγορεύεται ο περιορισμός των παθητικών πωλήσεων (στην περίπτωση αυτή απευθύνεται στον διανομέα ένας πελάτης που δεν ανήκει στην εδαφική περιοχή ή στην πελατεία που έχει παραχωρηθεί αποκλειστικά σε αυτόν). Η εξαίρεση εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις, στις οποίες υπάρχει σύστημα αποκλειστικής διανομής. Η διάταξη αυτή δεν μπορεί να τύχει διασταλτικής ερμηνείας, και να εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση στην οποία έχει συναφθεί «αποκλειστική συμφωνία», ήτοι στην περίπτωση της εφάπαξ πώλησης ενός προϊόντος σε συγκεκριμένο πελάτη. Συνεπώς, σύμφωνα με την επιτροπή ανταγωνισμού, η εν λόγω ρήτρα δεν καθιερώνει σύστημα αποκλειστικής διανομής. Κατά την άποψή της, το επίμαχο σύστημα δεν μπορεί να θεωρηθεί σύστημα αποκλειστικής διανομής, επειδή δεν είναι προκαθορισμένο και η αποκλειστικότητά του καθορίζεται επιλεκτικά από τους ίδιους τους διανομείς. Επομένως, δεν είναι απαραίτητο να εκτιμηθούν τυχόν περιορισμοί στις παθητικές πωλήσεις. Δεν είναι δυνατόν να παρεμποδίζεται ένας διανομέας να ανταγωνιστεί άλλους διανομείς για έναν συγκεκριμένο πελάτη, όταν ο διανομέας αυτός είναι σε θέση να προσφέρει καλύτερη τιμή και υπηρεσίες καλύτερης ποιότητας. Η επίμαχη στην παρούσα υπόθεση παραχώρηση πελάτη περιορίζει τη δυνατότητα άλλων διανομέων να προσφέρουν χαμηλότερες τιμές και υψηλότερη ποιότητα και, για τον λόγο αυτόν, συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού εξ αντικειμένου.

Σχετικά με τον αριθμό των παραβατών

- 14 **Η προσφεύγουσα** ισχυρίζεται ότι, για τη διαπίστωση της παραβάσεως, θα έπρεπε να προσδιορίζεται στην προσβαλλόμενη απόφαση ο αριθμός των παραγόντων που εμπλέκονται στην παράβαση. Δοθέντος ότι με την προσβαλλόμενη απόφαση οι διανομείς δεν κρίθηκαν υπεύθυνοι για την παράβαση, η σχετική ευθύνη αποδόθηκε μόνο σε έναν παράγοντα αυτής. Εντούτοις, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη συμπαιγνιακής πρακτικής, η επιτροπή θα έπρεπε να εντοπίσει δύο ή περισσότερους παραβάτες. Η επιτροπή ανταγωνισμού δεν διαθέτει διακριτική ευχέρεια κατά τον καταλογισμό των παραβατικών συμπεριφορών. Επιπλέον, η επίμαχη ρήτρα δεν επιβλήθηκε στους διανομείς, δεδομένου ιδίως ότι εκείνοι είχαν μεγαλύτερο συμφέρον από την προσφεύγουσα για την εφαρμογή της.
- 15 **Η επιτροπή ανταγωνισμού** θεωρεί ότι είχε τη δυνατότητα να μην καταλογίσει στους διανομείς ευθύνη για τη σύμπραξη, καθώς αυτοί δεν συμμετείχαν ενεργά στη σύναψη της επίμαχης συμβάσεως, η δε διαπραγματευτική τους δύναμη έναντι της προσφεύγουσας ήταν αμελητέα. Κατά την άποψή της, για τη διαπίστωση της παραβάσεως του άρθρου 11, παράγραφος 1, του νόμου περί ανταγωνισμού, σε περίπτωση συμπαιγνιακής πρακτικής, δεν είναι αναγκαίος ο καταλογισμός της ευθύνης σε όλους τους συμμετέχοντες σε αυτήν. Η επιτροπή ανταγωνισμού

αρχαιοθέτησε τη διαδικασία κατά των διανομέων όχι επειδή η συμπεριφορά τους δεν είχε θεωρηθεί παραβατική, αλλά για λόγους σκοπιμότητας.

Σχετικά με τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς και του μεριδίου αγοράς

- 16 **Η προσφεύγουσα** υποστηρίζει ότι η επιτροπή ανταγωνισμού, αντίθετα από ό,τι προβλέπει ο νόμος, αντίθετα προς τη λογική και τα δικά της συμπεράσματα σχετικά με τις κάθετες συμφωνίες, προσδιόρισε μια ενιαία αγορά στην οποία δραστηριοποιούνται τόσο η προσφεύγουσα (επίπεδο χονδρικής πώλησης) όσο και οι διανομείς (επίπεδο λιανικής πώλησης). Κατά την άποψή της, αυτό αποτελεί θεμελιώδες σφάλμα σχετικά με τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς του προϊόντος. Η σχετική αγορά αποτελεί έννοια ουσιώδους σημασίας, καθόσον η επιτροπή ανταγωνισμού έπρεπε βάσει αυτής να αξιολογήσει τη δυνατότητα εφαρμογής των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο διάταγμα υπ' αριθ. 797.
- 17 **Η επιτροπή** ανταγωνισμού υποστηρίζει ότι ο προσδιορισμός της σχετικής αγοράς ουδόλως επηρεάζει τη νομιμότητα της προσβαλλομένης απόφασης, δοθέντος ότι η υπό κρίση συμπαιγνιακή πρακτική, δεν τύγχανε εξαιρέσεως, σύμφωνα με το διάταγμα υπ' αριθ. 797, όχι επειδή υπήρξε υπέρβαση των κατωτάτων ορίων του μεριδίου αγοράς, που έχουν καθοριστεί με τις διατάξεις του τελευταίου, αλλά επειδή η υπό κρίση παραβατική συμπεριφορά συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού ως εκ του αντικειμένου.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης

- 18 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης συμφωνία δεν μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Εντούτοις, δοθέντος ότι η ισχύουσα εθνική διάταξη, ήτοι το άρθρο 11, παράγραφος 1, του νόμου περί ανταγωνισμού, καθιερώνει το ίδιο νομικό πλαίσιο όπως και το άρθρο 101, παράγραφος 1, της ΣΛΕΕ, είναι σημαντικό να αποφευχθεί στη Λεττονία η εφαρμογή διαφορετικού κριτηρίου για την διαπίστωση των συμπράξεων κάθετου χαρακτήρα.
- 19 Συνεπώς, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως την απόφαση Allianz Hungária Biztosító κ.λπ.. (C-32/11, EU: C: 2013: 160), σκέψη 20, το αιτούν δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει νομική βάση για την υποβολή των προδικαστικών ερωτημάτων, προκειμένου να διευκρινιστεί, εάν η φύση μιας συμφωνίας, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη (η οποία προβλέπει ότι, σε περίπτωση καταχώρισεως πιθανών συναλλαγών, ο διανομέας που έχει προηγουμένως καταχωρίσει πιθανή συναλλαγή έχει δικαίωμα προτεραιότητας για την ολοκλήρωση της διαδικασίας πώλησης με τον εν λόγω τελικό χρήστη, εκτός εάν ο τελευταίος αντιταχθεί σε αυτό, το δε πλεονέκτημα αυτό διατηρείται για περίοδο έξι μηνών από την καταχώριση της πιθανής συναλλαγής) επιτρέπει τη διαπίστωση ότι η εν λόγω συμφωνία έχει ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, εντός της αγοράς.